

Súd: Krajský súd Nitra
Spisová značka: 25CoP/18/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4618202863
Dátum vydania rozhodnutia: 10. 07. 2019
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Soňa Vacková
ECLI: ECLI:SK:KSNR:2019:4618202863.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Nitre v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Sone Vackovej a členiek senátu JUDr. Lýdie Gálisovej a JUDr. Márie Malíkovej vo veci starostlivosti súdu starostlivosti o maloleté dieťa: I. R., nar. XX.XX.XXXX, bytom u matky, zastúpené kolíznym opatrovníkom: Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Topoľčany, Škultétyho 1577/8, Topoľčany, dieťa matky: Z. R., nar. XX.XX.XXXX, bytom H. XXX, zastúpenej: JUDr. Eva Hlaváčová, advokátka so sídlom Farská 12, Nitra, a otca: C. R., nar. XX.XX.XXXX, bytom S., o návrhu otca na zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností, o odvolaní otca proti rozsudku Okresného súdu Topoľčany zo dňa 26. februára 2019 č.k. 9P/228/2018-113, takto

rozhodol:

Odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie p o t v r d z u j e.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

1.1. Súd prvej inštancie rozsudkom návrh otca na zverenie maloletého do striedavej osobnej starostlivosti zamietol. Upravil styk otca s maloletým tak, že otec je oprávnený stretávať sa s maloletým každý nepárny kalendárny týždeň od piatka od 15.30 hod. do nedele do 19.00 hod. a každý páry kalendárny týždeň v utorok a vo štvrtok od 15.30 hod. do 19.00 hod., v období vianočných sviatkov každý kalendárny rok od 25.12. od 15.30 hod. do 27.12. do 19.00 hod., v období veľkonočných sviatkov každý páry kalendárny rok od stredy od 15.30 hod. do soboty do 19.00 hod. a každý nepárny kalendárny rok od soboty od 15.30 hod. do utorok do 19.00 hod., v období jarných prázdnin každý kalendárny rok: ak prípadne styk otca s maloletým na víkend na konci týždňa jarných prázdnin, od stredy týždňa jarných prázdnin od 12.00 hod. do nedele do 19.00 hod., a ak prípadne styk otca s maloletým na víkend pred začiatkom týždňa jarných prázdnin, od nedele predchádzajúcej týždňu jarných prázdnin od 19.00 hod. do stredy týždňa jarných prázdnin do 12.00 hod., v období letných prázdnin každý kalendárny rok od piatka nepárneho kalendárneho týždňa od 15.30 hod. do piatka nasledujúceho párneho kalendárneho týždňa do 15.30 hod. Rozhodol, že otec maloletého prevezme a po ukončení styku odovzdá matke v mieste jej bydliska a matke uložil povinnosť maloletého na stretnutie pripraviť a stretnutie s otcom umožniť. Tým zmenil rozsudok Okresného súdu Topoľčany zo dňa 4. júna 2018 č.k. 10P/27/2018-78 v časti úpravy styku otca s maloletým. O trovách konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá na ne nárok. Svoje rozhodnutie právne zdôvodnil ustanoveniami § 121 Civilného mimosporového poriadku, § 36, § 24 ods. 1, 2, 4, § 25 ods. 2, § 26 Zákona o rodine.

1.2. Konštatoval, že k poslednej úprave styku došlo len 5 mesiacov pred podaním návrhu otca rozsudkom citovaným v bode 1.1. Zistil, že styk otca a maloletého prebieha na základe tohto rozsudku každý nepárny víkend od soboty od 9.00 hod. do nedele do 18.00 hod. a každý páry týždeň v stredu v čase od 15.30 hod. do 19.00 hod. Syn tak u otca prespáva len jednu noc každý druhý víkend, pričom v domácnosti otca prespal dve noci len raz, a to počas posledných Vianoc od 22.12. do 24.12., keď sa rodičia na tom dohodli. Uviedol, že vzťah syna s otcom je potrebné budovať postupne a k striedavej

osobnej starostlivosti pristúpiť až vtedy, keď bude syn častejšie v domácnosti otca a nedôjde tak k náhlemu vytrhnutiu dieťaťa z prostredia, na ktoré je momentálne najviac zvyknutý.

1.3. K spochybňovaniu starostlivosti matky o maloletého otcom uviedol, že úroveň jej starostlivosti objektívnymi dôkazmi spochybnená nebola ani detskou lekárkou ani kolíznym opatrovníkom. Zistil, že matka bola s dieťaťom v ambulancii MUDr. O.j pre psychické problémy dieťaťa - plačlivosť a nervozita. Dieťa opakovane navštívilo ambulanciu pre bolesti bruška, zvracanie a hnačky. Bolo odoslané na detské psychologické vyšetrenie. Ambulanciu PhDr. J. maloletý navštevoval v apríli a máji 2018. Dôvodom bola precitlivosť dieťaťa, vzdorovitosť a výraznejšie zmeny nálad.

1.4. Poukázal na psychologičkou vyslovený názor, že dieťa má pozitívny vzťah k obom rodičom, pričom striedavá osobná starostlivosť je menej vhodná u menších detí pri väčších vzdialenostiach z hľadiska bývania. Rovnako sociálna kuratela odporučila návrh otca zamietnuť. Zo správy zo psychologického poradenstva vedeného na Referáte poradensko-psychologických služieb zistil, že matke bolo odporúčané dieťa zaradiť do kolektívu, v prípade, že to nebude možné, intenzívnejšie pracovať s dieťaťom v domácom prostredí. Taktiež psychologička odporučila návštevu logopéda, ak nedôjde k zlepšeniu v komunikácii maloletého. Uviedol, že otcom predložené potvrdenie Materskej školy T. R. nie je definitívnym potvrdením prijatia maloletého do škôlky, keďže je v ňom uvedené, že budú uprednostnené deti s celodennou pravidelnou dochádzkou a nie s dochádzkou v dvojtýždňových intervaloch.

1.5. Na základe uvedených skutočností dospel k záveru, že toho času striedavá osobná starostlivosť nie je v záujme maloletého dieťaťa. Mal ale za to, že je potrebné rozšíriť styk otca a s maloletým, aby si maloletý postupne zvykol na domácnosť otca a otcovi bol zabezpečený rovnocenný styk s dieťaťom aj počas prázdnin a sviatkov. Styk počas vianočných sviatkov upravil s prihliadnutím na súrodenecké väzby maloletého a potrebu otca mať stanovenú úpravu styku aj počas tohto obdobia. Uviedol, že rozšírenie víkendového styku zabezpečí vytvorenie väzby maloletého na domáce prostredie otca, čo umožní realizáciu styku otca s maloletým v týždňových intervaloch počas letných prázdnin. Konštatoval, že úprava styku je stanovená tak, aby zabezpečovala dlhodobejší a stabilný priebeh styku, čo je v záujme maloletého, ktorý by inak časté zmeny rozsahu styku mohol vnímať negatívne. Vzhľadom na vek dieťaťa, zistené problémy dieťaťa psychického charakteru z nedávnej minulosti a aktuálne zistenie nižších komunikačných zručností u maloletého, nateraz nepovažoval za vhodné, aby sa u maloletého realizovala návšteva materskej školy od septembra 2019 v otcom navrhovaných dvojtýždňových intervaloch, keďže už samotný nástup do jedného kolektívu a nového prostredia bude pre dieťa psychicky zaťažujúci. Preto dospel k záveru, že okrem letných prázdnin, kedy sa bude starostlivosť o dieťaťo realizovať v týždenných intervaloch, nebude v záujme maloletého faktická realizácia striedavej osobnej starostlivosti. Považoval za nutné, aby matka vynaložila maximálne (a preukázateľné) úsilie, aby bolo dieťa čo najskôr prijaté do materskej školy. Ak v tomto smere bude pasívna, môže neskôr dôjsť k prehodnoteniu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností.

1.6. O trovách konania rozhodol podľa § 52 CMP, v zmysle ktorého žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania, ak tento zákon neustanovuje inak.

2.1. Otec podal v zákonnej lehote odvolanie a žiadal, aby odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zmenil v zmysle jeho návrhu alebo zrušil a vrátil súdu prvej inštancie na nové konanie a rozhodnutie s príslušným právnym názorom. Dôvodil ustanovením § 365 ods. 1 písm. e), f) a h) Civilného sporového poriadku, lebo súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností, súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

2.2. Tvrdil, že súd prvej inštancie sa nevyporiadal so záporným stanoviskom kolízneho opatrovníka ku striedavej osobnej starostlivosti, lebo tvrdenie, že údajne na základe prešetrených pomerov, vyjadrenia psychologičky a doterajšieho dokazovania je nekonkrétne bez odkazu na náležitý dôkaz. Stanovisko kolízneho opatrovníka považoval za nepreskúmateľné. Namietal, že u psychologičky MUDr. K. bola matka iba 2x v minulom roku a detská lekárka ani poriadne nevidela. Tvrdil, že 4-ročné dieťa, ktoré je plienkované, používa cumleľ a pije z detskej fľašky, hovorí po česky v dôsledku sledovania českých programov, nie je vývinovo v poriadku, a malo byť odoslané na odborné vyšetrenia. Namietal, že súd prvej inštancie nebral do úvahy vyjadrenie PhDr. F., ktorá realizovala sedenia s maloletým, hoci matka bezdôvodne prestala navštevovať odbornú ambulanciu. Poukázal na zhoršenú starostlivosť matky o maloletého a tvrdil, že kolízneho opatrovníka ani súd to nezaujímalo. Namietal, že súd prvej inštancie nevykonal dokazovanie k zdravotnému stavu matky, ktorá navštevovala MUDr. G. od roku 2000 do roku 2014. Tvrdil, že kolízneho opatrovníka ani súd nezaujímalo, prečo matka doteraz neodučila dieťa od plienok, cumleľ a detskej fľaše, prečo nemá záujem, aby dieťa navštevovalo predškolské zariadenie, a

naopak z jeho strany je návšteva predškolského zariadenia zabezpečená, prečo ignorovala odporúčenie sociálnej psychologičky navštevovať logopéda, prečo rieši problémy maloletého v jeho prítomnosti aj prítomnosti jeho staršieho brata, prečo matka maloletého nikam neberie, prečo matka odišla od svojho staršieho syna U. na mesiac hľadať prácu do zahraničia.

2.3. Tvrdil, že má záujem syna vychovávať a zabezpečiť mu zdravý vývin na potrebnej fyzickej a psychickej úrovni podľa svojich síl, možností a schopností, syna má veľmi rád a realizáciu stretávania s ním podľa súčasnej úpravy si nevie predstaviť.

3. Matka podala v zákonnej lehote odvolanie a žiadala, aby odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v časti I. potvrdil a v časti II. zmenil tak, že návrh zamietá. Rozhodnutie považovala za predčasné z dôvodu, že sa odlišuje od dohody rodičov zo dňa 04.06.2018, pričom o zmene bolo rozhodnuté v krátkom čase po poslednej úprave. Bola presvedčená, že pôvodná úprava styku otca s maloletým bola postačujúca vzhľadom na povahu maloletého, ktorý je utiahnutý, nesmelý a bojazlivý, má obavy z nového prostredia, a z nových ľudí. Bolo potrebné, aby pôvodná úprava trvala po určitú dobu a bez zásahu až potom by čas ukázal, či je potreba úpravu styku meniť. Návrh otca na zmenu výkonu rodičovských práv a povinností považovala za predčasný, unáhlený a nie v súlade so záujmom maloletého Mateja. Namietala, že tvrdenia otca, ktorými ju očierňuje, sú účelové a nekorektné.

4. Otec vo svojom vyjadrení tvrdil, že odvolanie matky nemá stanovené náležitosti a nie je z neho známy dôvod odvolania podľa § 365 ods. 1 CSP. Preto navrhol, aby odvolací súd odvolanie matky odmietol. Poukázal na rozpor v tvrdení matky na pojednávaní a v odvolaní vo vzťahu ku skutočnosti, že maloletý hovorí po česky a používa české výrazy.

5. Kolízny opatrovník sa k odvolaniam písomne nevyjadril. Matka sa k odvolaniu otca písomne nevyjadrila.

6. Krajský súd v Nitre ako súd odvolací (§ 34 CSP) po zistení, že odvolania boli podané účastníkmi konania v zákonom stanovenej lehote na podanie odvolania (§ 359 a § 362 ods. 1 CSP) a zistení, že spĺňajú náležitosti § 363 CSP, neviazaný rozsahom odvolaní (§ 65 CMP), neviazaný dôvodmi odvolaní (§ 66 CMP), vec prejednal bez nariadenia odvolacieho pojednávania, s verejným vyhlásením rozhodnutia (§ 385 ods. 1, § 219 ods. 3 CSP), pretože nepovažoval za potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie (§ 68 CMP). Dospel k záveru, že napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie je vecne správny, preto je potrebné ho podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdiť.

7. Konanie vo veciach starostlivosti súdu o maloletých je upravené v Civilnom mimosporovom poriadku zákonom č. 161/2015 Z.z. účinnom od 01.07.2016. Podľa § 2 ods. 1 CMP na konanie podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak.

8. Podľa § 387 ods. 1 CSP odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne.

9. V predmetnej veci otec podal dňa 15.11.2018 na súd prvej inštancie návrh na zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému synovi I. naM. Žiadal, aby bolo dieťa zverené do striedavej osobnej starostlivosti rodičov. Matka s návrhom nesúhlasila, namietala, že nie je v záujme maloletého. Uviedla, že nemá problém rešpektovať názor maloletého, ak bude starší a vysloví názor, že chce byť v starostlivosti otca. Naposledy bol styk otca s maloletým synom upravený rozsudkom Okresného súdu rozsudkom Okresného súdu Topoľčany zo dňa 4. júna 2018 č.k. 10P/27/2018-78.

10. Podľa § 24 ods. 4 Zákona o rodine, súd pri rozhodovaní o výkone rodičovských práv a povinností alebo pri schvaľovaní dohody rodičov rešpektuje právo maloletého dieťaťa na zachovanie jeho vzťahu k obidvom rodičom a vždy prihliadne na záujem maloletého dieťaťa, najmä na jeho citové väzby, vývinové potreby, stabilitu budúceho výchovného prostredia a ku schopnosti rodiča dohodnúť sa na výchove a starostlivosti o dieťa s druhým rodičom. Súd dbá, aby bolo rešpektované právo dieťaťa na výchovu a starostlivosť zo strany obidvoch rodičov a aby bolo rešpektované právo dieťaťa na udržiavanie pravidelného, rovnocenného a rovnoprávneho osobného styku s obidvomi rodičmi.

11. Podľa § 26 Zákona o rodine, ak sa zmenia pomery, môže súd aj bez návrhu zmeniť rozhodnutie o výkone rodičovských práv a povinností alebo dohodu o výkone rodičovských práv a povinností.

12.1. Podľa názoru odvolacieho súdu v danej veci súd prvej inštancie vykonal v dostatočnom rozsahu dokazovanie na prijatie rozhodnutia o zmene úpravy styku otca s maloletým Matejom. Po vykonanom dokazovaní správne vyhodnotil zistený skutočný stav a vyvodil z neho správny právny záver, podľa ktorého vzťah syna s otcom je potrebné budovať postupne a k striedavej osobnej starostlivosti pristúpiť až vtedy, keď bude syn častejšie v domácnosti otca a nedôjde tak k náhlemu vytrhnutiu dieťaťa z prostredia, na ktoré je momentálne najviac zvyknutý a na základe tohto dospel k záveru, že zverenie maloletého do striedavej osobnej starostlivosti rodičov momentálne nie je v záujme maloletého. Z uvedeného dôvodu zamietol návrh otca na zverenie maloletého do striedavej osobnej starostlivosti rodičov a z totožného dôvodu zmenil úpravu styku otca s maloletým synom tak, že tento styk rozšíril.

12.2. Úprava styku tak, ako je nastavená napadnutým rozhodnutím, zodpovedá špecifickým okolnostiam danej veci, z ktorých jednak vyplýva, že prostredie u otca sa javí podnetnejšie, ako prostredie u matky. Na druhej strane podľa správy zo psychologického poradenstva Referátu poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Topoľčany, maloletý potrebuje pre svoj zdravý rozvoj nielen podnetné prostredie, ale potrebuje sa aj socializovať a vytvárať si väzby s rovesníkmi, pričom najlepším riešením pre neho je navštevovať predškolské zariadenie. Maloletý potrebuje kontakt s oboma rodičmi, aby si s nimi mohol prehlbovať citovú väzbu, rodičia by sa mali snažiť dospieť k akceptovateľnej dohode, aby vytvorili harmonické prostredie pre maloletého. Rivalita rodičov má negatívny dopad na I., ktorý je citlivý a vníma všetko, čo sa okolo neho deje, preto by matka aj otec mali zohľadňovať najlepší záujem dieťaťa a vytvoriť mu vhodné podmienky pre zdravý psychický a fyzický vývin.

12.3. Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia odvolací súd dodáva, že striedavá osobná starostlivosť by mala vychádzať zo spoločnej vôle oboch rodičov. Pokiaľ sa rodičia na striedavej osobnej starostlivosti nevedia dohodnúť a súhlasí s ňou len jeden rodič, súd skúma záujem maloletého dieťaťa. V danej veci výsledky dokazovania nepreukazovali, že je v záujme maloletého jeho zverenie do striedavej osobnej starostlivosti rodičov, preto súd prvej inštancie správne konštatoval, že v najlepšom záujme maloletého bude rozšírenie styku otca s maloletým, aby si maloletý postupne zvykol na domácnosť otca a otcovi bol zabezpečený rovnocenný styk s dieťaťom aj počas prázdnin a sviatkov, a návrh otca na zverenie do striedavej osobnej starostlivosti zamietol.

13. Otec v odvolaní podstate namietal, že súd prvej inštancie sa nevyporiadal so všetkými skutkovými okolnosťami, pričom poukazoval najmä na „nedostatky“ v starostlivosti matky. Považoval matku za zodpovednú za všetko, čo dieťa zatiaľ nedosiahlo, alebo nedokázalo, či to už bolo neodvyknutie od používania cumľa, pitia z detskej fľaše, alebo nosenia plienok v noci, ale aj za používanie českých výrazov. Z uvedenými námietkami sa odvolací súd nestotožnil. Malé deti niekedy napredujú rýchlejšie, niekedy pomalšie, a často je potrebná veľká trpezlivosť zo strany oboch rodičov, aby dieťa niektoré detské návyky, ako je cumieť, plienky či detská fľaša, prestalo vyžadovať. Nútením sa výsledok často nedostaví, prípadne má úplne opačný následok. Navyše uvedené zlozvyky nevyhodnotil ako nedostatok vo výchove ani Referát poradensko-psychologických služieb, ktorý považoval za rozhodujúcu socializáciu maloletého v kolektíve rovesníkov a nekonfliktné vzťahy rodičov. Za danej úpravy rodičovských práv a povinností nesie za socializáciu maloletého zodpovednosť matka, ale za zlepšenie vzťahov rodičov, nesú zodpovednosť, aj matka aj otec, a obaja si musia uvedomiť, že dieťa ich potrebuje oboch, a potrebuje najmä, aby spolu dobre vychádzali.

14. Hoci s námietkami matky voči tvrdeniam otca, ktorými ju „očierňuje“ sa odvolací súd čiastočne stotožnil, ostatné jej námietky nepovažoval za dôvodné. Odvolací súd nespochybňuje, že rozhodnutie o zmene úpravy stretávania bolo vydané v pomerne krátkom čase od poslednej úpravy. Vzhľadom na okolnosti, z ktorých vyplýva potreba vytvoriť maloleťmu podnetnejšie prostredie, však toto rozhodnutie nemožno považovať za predčasné, ani pôvodnú úpravu za dostačujúcu, a teda v súlade so záujmom maloletého. Matka neuviedla v čom by mal byť záujem dieťaťa, keď sa bude s otcom stretávať menej. Aj tu odvolací súd považuje za potrebné uviesť, že Matej potrebuje oboch rodičov, a ich záujem a starostlivosť mu nie sú v neprospech, naopak, čím viac podnetov bude dieťa mať, tým sa budú aj lepšie rozvíjať jeho schopnosti. A napredovanie maloletého po všetkých stránkach, či už fyzickej, či psychickej je v záujme dieťaťa, a mal by to byť aj cieľ jeho rodičov.

15. Z uvedených dôvodov odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1 CSP ako vecne správny potvrdil.

16. Podľa § 57 CMP o nároku na náhradu trov, ak nejde o trovy konania štátu, rozhoduje súd len na návrh. Ani jeden z rodičov v konaní pred súdom prvej inštancie ani v odvolacom konaní nežiadal priznať náhradu trov konania podľa § 55 CMP. Z uvedeného dôvodu odvolací súd rozhodol o trovách odvolacieho konania podľa § 52 CMP v spojení s § 396 ods. 1 CSP tak, že žiaden z účastníkov nemá právo na ich náhradu. Vo veci ide o konanie podľa Civilného mimosporového poriadku, ktorý stanovuje, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania, pokiaľ tento zákon neustanovuje inak, pričom žiadne ustanovenie upravujúce nárok na náhradu trov konania podľa CMP na danú vec nedopadá.

Toto rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Nitre pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustné odvolanie.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP), v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP). Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), to neplatí, ak je a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).